

בודדהיזם כפילוסופיה

שיעור 1: מבוא

ד"ר ארז יוסקוביץ erezusan@gmail.com
שעת קבלה: ימי חמישי בצהריים (בתיאום מראש)

מבנה השיעור

1. היכרות
2. סילבוס
3. בודהיזם ופילוסופיה
4. עולם המחשבה ההודי
5. הבודהה

מקורות עיקריים:

Emmanuel, Steven M., ed. A companion to Buddhist
.philosophy. John Wiley & Sons, 2015

Garfield, Jay L. Engaging Buddhism: Why it matters to
.philosophy. Oxford University Press, 2014

גתין, רופרט. בודהיזם: היסטוריה, הגות, תרגול. אלטרנטיבות, 2014.

ומאמרים במודל

קריאה מומלצת:

בידרמן, שלמה. ראשית הבודהיזם. משרד הבטחון, 1997.

פודקאסט

מבנה הציון:

4 תגובות לפרקי הפודקאסט ("להתעורר") 20%
[100-250 מילים]

יומן מדיטציה 10%

מבחן בית (עבודה) 70%

The faculty of voluntarily bringing back a wandering attention, over and over again, is the very root of judgment, character, and will... An education which should improve this faculty would be the education par excellence.

William James, *The Principles of Psychology (1890)*, p. 463

....Education, in order to accomplish its ends both for the individual learner and for society, must be based upon **experience** – which is always the life experience of some individual...There is no discipline in the world so severe as the discipline of experience subjected to the tests of intelligent development and direction...

John Dewey, *Education and Experience (1938)* pp. 89-90

"פדגוגיה קונטמפלטיבית אינטגרטיבית"

מתודולוגיית הוראה שמאזנת בין נקודות מבט מסורתיות של "גוף שלישי" לבין נקודות מבט של "גוף ראשון קריטי". סוג זה של פדגוגיה אינטגרטיבית ידוע בכל תחומי ההשכלה הגבוהה, באמנויות היצירתיות, במדעי המעבדה ובדיבור בפני קהל.

1. חינוך שלם צריך לכלול התנסות ממקור ראשון.

2. טיפוח מיקוד וקשב, כלי נפוץ במסורות ההגות הגדולות בעולם, שנעשה במקביל, ללימוד כתבים, מעניק תובנה משמעותית נוספת.

3. שמחקר עדכני מראה שפיתוח יציבות קשב היא אבן מפתח לפיתוח מודעות עצמית ואינטליגנציה רגשית.

מהו בודהיזם ולמה זה משנה לפילוסופיה? (שאלות/בעיות/הבהרות)

- מה בודהיסטים חושבים על ?
- האם בודהיזם הוא בכלל פילוסופיה? (soteriology)
- מדוע ללמוד על בודהיזם?

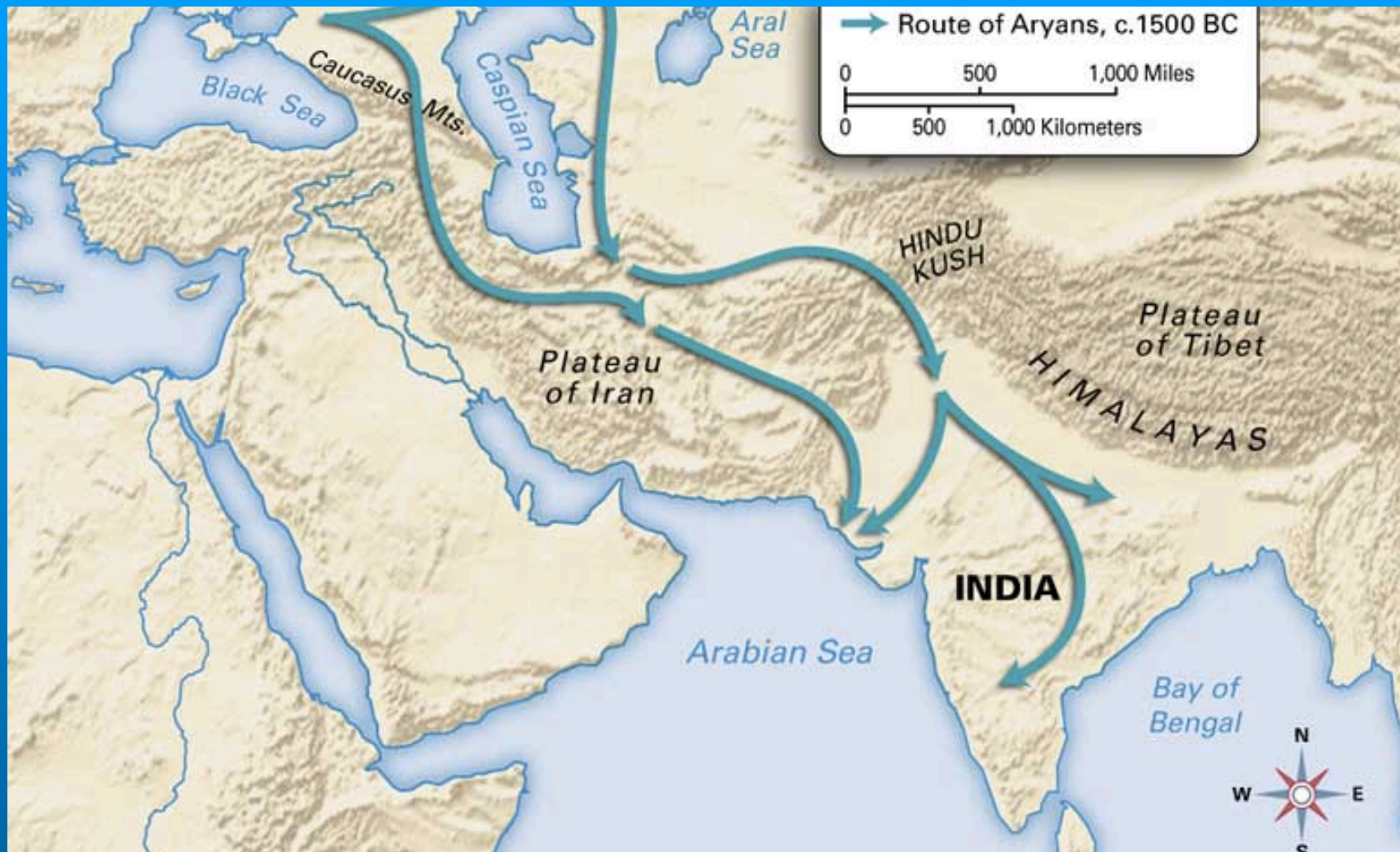
Transmission of Buddhism

מהו בודהיזם ולמה זה משנה לפילוסופיה? (שאלות/בעיות/הבהרות)

- להציע תנאים שיהפכו את השחרור לאפשרי (soteriology)
- "פילוסופיה בודהיסטית"
- Eurocentrism

עולם המחשבה היהודי

הפלישות האריות (Aryana) והתרבות הודית

הפלישות האריות (Aryana) והתרבות הודית

• 1500-500BCE

• ודות Veda

• ריבוד חברתי (ברהמינים)

• ריטואל וקורבן

1 אָגְנִי, כִּהֵן הָרֹאשׁ, כִּהֵן הָאֱלֹהִי
שֶׁל טָקֶס הַקָּרְבָּן,
כִּהֵן הַקּוֹרָא, הַטּוֹב בְּמִתֵּן אוֹצְרוֹת –
אוֹתוֹ אָנִי מְהַלֵּל.

2 מִי יִתֵּן וְאָגְנִי, הָרְאוּי
לְמַהֲלֵל בְּפִי חַכְמִים
קְדֻמוֹנִים וּמְאַחֲרִים,
יָבִיא הַלּוֹם אֶת הָאֱלֹהִים!

3 מִי יִתֵּן וְיִשִּׁיג הָאָדָם,
בְּחֶסֶד אָגְנִי,
יוֹם יוֹם עֹשֶׁר, קִנְיִן,
בָּנִים נְאִים וְגִבּוֹרִים.

4 אָגְנִי, אֶת אֲשֶׁר תִּקְיֶיךָ
מִכָּל עֵבֶר – טָקֶס הַקָּרְבָּן,
הַפְּלִחָן – הוּא לְבָדוֹ
מִגִּיעַ אֶל הָאֱלֹהִים.

5 מִי יִתֵּן וְיִבּוֹא הַלּוֹם אָגְנִי,
הַקּוֹרָא, הַנִּחָן בְּחִכְמָה,
הָאֲמֵתִי, הָאֵל כְּלִיל הַתְּפִאָרֶת,
וְעִמּוֹ הָאֱלֹהִים.

6 כָּל בְּרָכָה אֲשֶׁר
תָּבִיא לְעוֹבְדֶיךָ, אָגְנִי,
בְּרַכַּת אֱמֶת הִיא,
אֲנִיגִידְסוּ!
7 לָךְ, אָגְנִי, מֵאִיר הַחֲשֵׁכָה,
אָנוּ פּוֹנִים יוֹם יוֹם
בַּתְּפִלָּה,
נוֹשְׂאִים בְּרָכָה.

8 הַמוֹלֵךְ עַל הַפְּלִחָנִים,
הַשׁוֹמֵר עַל סְדְרֵי הָעוֹלָם,
אֶתָּה מִתְגַּבֵּר וְזוֹהַר
בְּהִיכָלְךָ.

9 הֲיִיה סְמוּךְ אֵלֵינוּ,
אָגְנִי, כְּאֵב לְבָנוּ.
הַשָּׂאֵר עִמָּנוּ
לְמַעַן רוֹחֲתֵנוּ!

ריג-ודה 1.1
תרגום
פטר עמרם

ה"מהפכה" האופנישדית

- אופנישדות (upanishad)
- סגפנות, מדיטציה
- Śramaṇa שרמנה
- טאפס Tapas

האטמן הזה הוא אכן ברהמן.

הוא [אטמן] אכן גם מזוהה עם האינטלקט, ההכרה, כח-החיים, עם העיניים והאוזניים, עם אדמה, מים, אויר ושמיים, עם אש ועם מה ששונה מאש,

עם תשוקה ועם העדרה של תשוקה, עם כעס והעדרותו של כעס, עם צדק ועם אי-צדק, עם הכל - הוא מזוהה, כמו שידוע היטב, עם מה שנתפס ועם מה שמשתמע. כפי שהאטמן עושה ופועל, כך הוא נהייה; על ידי עשיית טוב הוא הופך לטוב, ועל ידי עשיית רע הוא הופך לרע. הוא הופך מוסרי על ידי מעשים מוסרים, ומרושע על ידי מעשים מרושעים.

— ברהדארניקה אופנישד 4.4.5, המאה ה-9 לפני הספירה

The performance of all the sacrifices, described in the Maitrayana-Brahmana, is to lead up in the end to a knowledge of Brahman, to prepare a man for meditation. Therefore, let such man, after he has laid those fires, meditate on the Self, to become complete and perfect.

Maitri Upanishad—

למי שמהאלים היה את הידע הנעלה הזה [ידע האטמן], גם הפך לברהמן.

אותו הדבר לגבי החכמים הקדומים, אותו הדבר לגבי האנשים. מי שיודע את העצמי בתור "אני ברהמן", הופך לכל היקום הזה. אפילו האלים לא יכולים לגבור על אחד כזה, כיוון שהוא האטמן שלהם. אם אדם סוגד לאיזשהו אל, וחושב "הוא מישהו אחד ואני מישהו אחר", אין לו ידע.

הוא כמו חיה עבור האלים. כפי שחיות רבות משרתות את האדם, כך האדם משרת את האלים.

אפילו כשחיה אחת נלקחת מהאדם, זה גורם לצער; כמה צער נגרם כשהרבה נלקחות?

לכן זה לא משביע את רצונם של האלים שהאנושות תדע על זה.

– ברהדארניקה אופנישד, 1.4.10

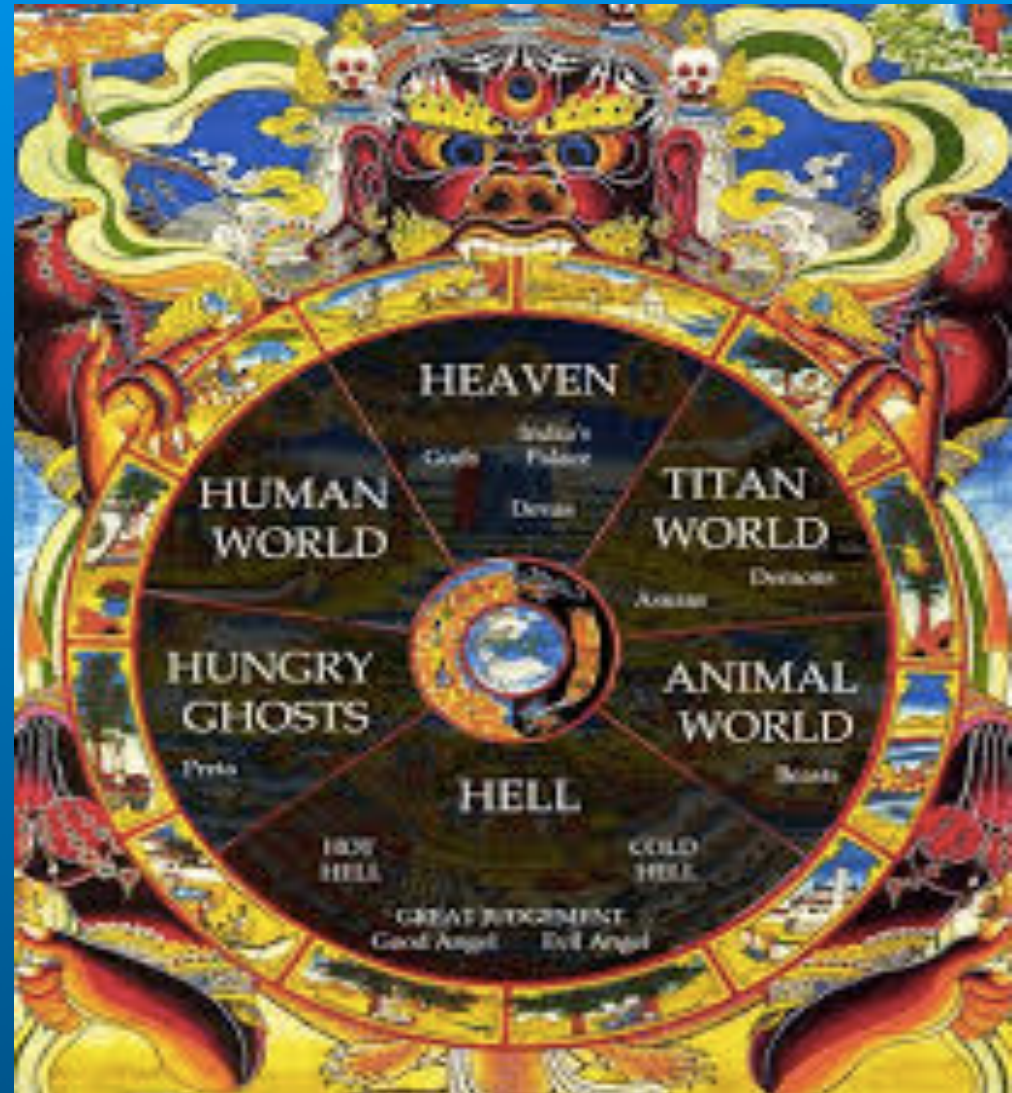

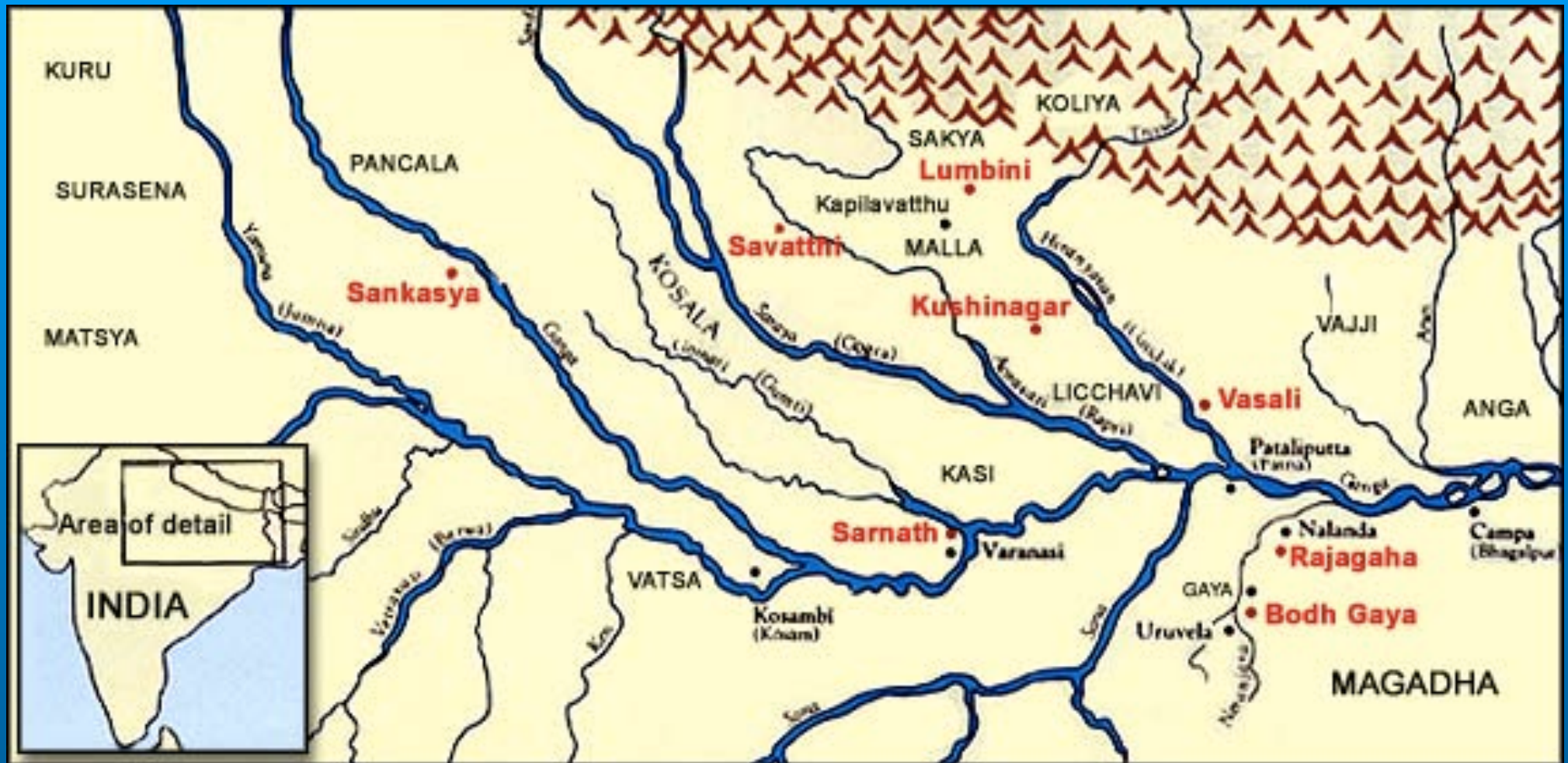
בודדהיזם כפילוסופיה

שיעור 2: עולם המחשבה ההודי הבודהה ותורתו

ה"מהפכה" האופנישדית

- קארמה
- סמסרה
- מוקשה (נירוונה)

הבודהה

Siddhartha Gautama
Shakyamuni

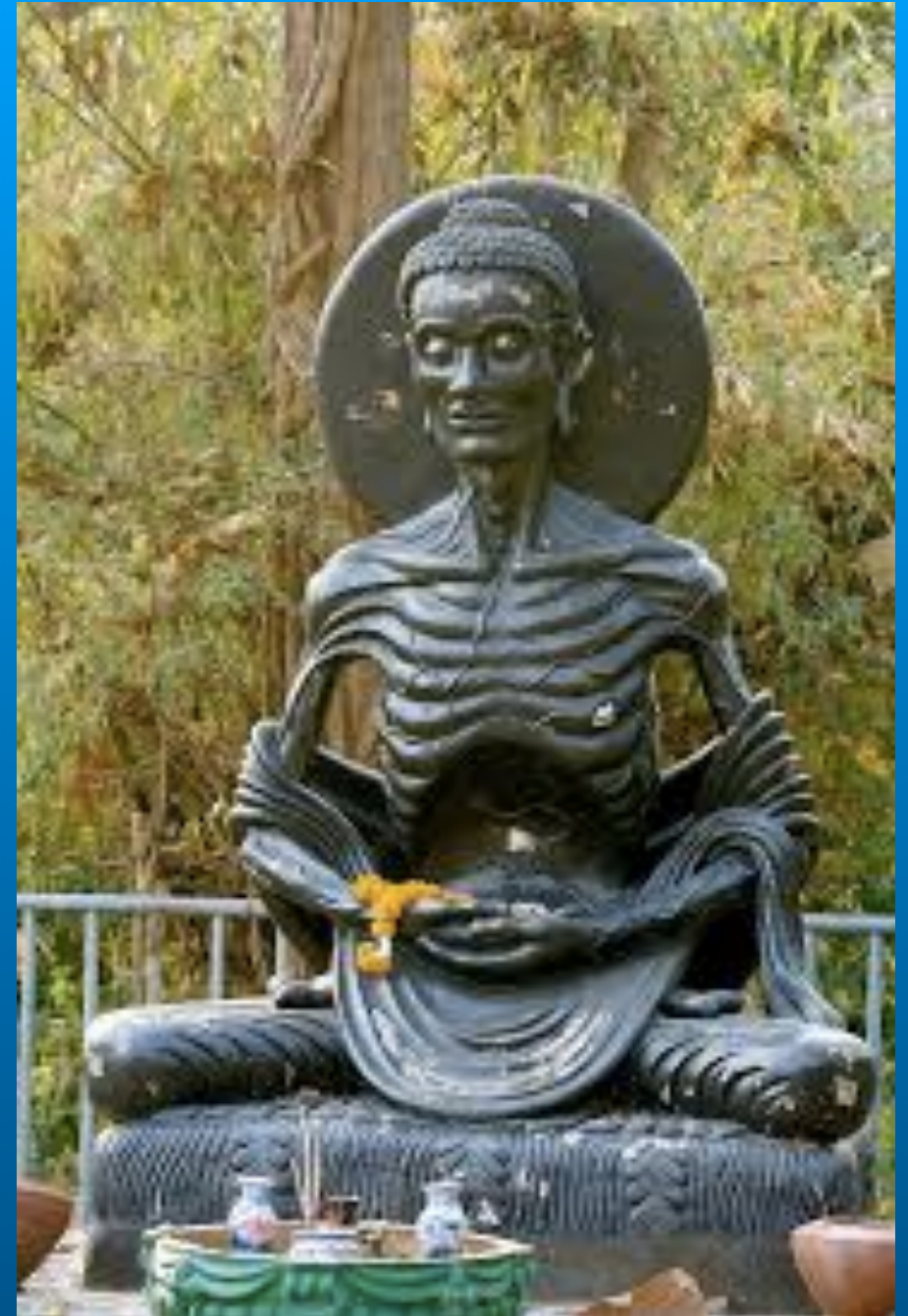
(563/480-483/400 BCE)

AKA The Buddha

הבודהה כמשל

- הבודהה הוא שיא הפוטנציאל האנושי אך אינו "אנושי"
- הבודהה הוא לא חד פעמי
- הבודהה הוא תוצר של תהליך ארוך
- הבודהה הוא בבחינת חוקר שגילה אמיתות אוניברסליות
- דרך "אמצע" בין סגפנות לחיי חולין

Mālunikyāputta's questions?

1. Is the world eternal or is it not eternal?

2. Is the world finite or is it infinite

3. Are the soul and the body one and the same thing or is the soul one thing and the body another?

4. After death, does the Tathagata (i.e. a buddha or arhat) exist or does he not exist or does he both exist and not exist or does he neither exist nor not exist?

A: "All I describe is suffering and the cessation of suffering."

ארבע האמיתות הנאצלות

1. **הבעיה:** דוקהה dukkha/duhkha ("סבל")

"זוהי האמת האצילה בדבר הסבל: לידה היא סבל, הזדקנות היא סבל, מוות הוא סבל, צער, יגון, כאב, מצוקה ואי-נוחות הם סבל; שהות במחיצת הבלתי נעים היא סבל, פרידה מהנעים היא סבל; לא לקבל את מה שאנו משתוקקים לו זהו סבל; בקיצור, **חמשת המצרפים של ההיאחזות הם סבל.**" (גתין 2014, 81-82)

ארבע האמיתות הנאצלות

סוגי הדוקהה:

- כאב
- שינוי (anitya/anicca)
- תלות בנסיבות

ארבע האמיתות הנאצלות

2. מקור הסבל - טרישנא (trsnā) ["צמא"; "השתוקקות"]

"זוהי האמת האצילה בדבר מקורו של הסבל: הצמא להתהוות חוזרת ונשנית, הכרוך בהנאה ובהשתוקקות, ומתענג פעם על דבר זה ופעם על דבר אחר, כלומר הצמא לאובייקטים של הנאות החושים, הצמא לקיום והצמא לאי קיום." (גתין, 82)

4 סוגי תשוקות:

- האיחזות באובייקטים
- האיחזות בהשקפות
- היאחזות בכללים ובנדירים
- היאחזות בעצמי

ארבע האמיתות הנאצלות

2. מקור הסבל - טרישנא (trsnā) ["צמא"; "השתוקקות"]

4 סוגי תשוקות:

- האיחזות באובייקטים
- האיחזות בהשקפות
- האיחזות בכללים ובנדירים
- האיחזות בעצמי

3 המזהמים:

1. תשוקה

2. סלידה או שנאה

3. בורות או אשלייה

ארבע האמיתות הנאצלות

3. הפסקת הסבל : נירוואנה

”זוהי האמת האצילה בדבר הפסקתו של הסבל: דעיכתו והפסקתו המוחלטת של הצמא הזה, ויתור עליו, נטישה שלו, שחרור שלו.” (גתיו, 82)

(1) כיבוי המזהמים של השתוקקות, סלידה ואשלייה

(2) המצב הסופי שבו נמצא הבודהה והארהטים לאחר המוות

(3) האובייקט הבלתי מותנה בזמן ההתעוררות

There is, monks, a domain where there is no earth, no water, no fire, no wind, no sphere of infinite space, no sphere of nothingness, no sphere of infinite consciousness, no sphere of neither awareness nor non-awareness; there is not this world, there is not another world, there' is no sun or moon. I do not call this coming or going, nor standing; nor dying, nor being reborn; it is without support, without occurrence, without object. Just this is the end of suffering.

ארבע האמיתות הנאצלות

4. הדרך המובילה להפסקת הסבל : "הנתיב" (mārga/magga)

"זוהי האמת האצילה בדבר הדרך המובילה להפסקתו של הסבל:
הדרך האצילה בת שמונה האיברים, כלומר השקפה נכונה,
כוונה נכונה, דיבור נכון, מאמץ נכון, תשומת לב נכונה, וריכוז
נכון." (גתיון, 82)

גורמים של הדרך המתומנת	חלק
1. השקפה נכונה	חכמה (סנסקריט: <i>prajñā</i> , פאלי: <i>paññā</i>)
2. כוונה נכונה (וגם חשיבה נכונה)	
3. דיבור נכון	מוסר (סנסקריט: <i>śīla</i> , פאלי: <i>sīla</i>)
4. פעולה נכונה	
5. אורח חיים נכון (וגם פרנסה נכונה)	
6. מאמץ נכון	ריכוז (סנסקריט ופאלי: <i>samādhi</i>)
7. מודעות נכונה	
8. ריכוז נכון	

TABLE I. *The noble eightfold path*

right view	seeing the four truths	} wisdom (<i>prajñā</i>)
right intention	{ desirelessness friendliness compassion	
right speech	{ refraining from false speech refraining from divisive speech refraining from hurtful speech refraining from idle chatter	} conduct (<i>śīla</i>)
right action	{ refraining from harming living beings refraining from taking what is not given refraining from sexual misconduct	
right livelihood	not based on wrong speech and action	
right effort	{ to prevent unarisen unwholesome states to abandon arisen unwholesome states to arouse unarisen wholesome states to develop arisen wholesome states	} meditation (<i>samādhi</i>)
right mindfulness	{ contemplation of body contemplation of feeling contemplation of mind contemplation of dharma	
right concentration	practice of the four <i>dhyānas</i>	

“Setting the Wheel of Dharma in Motion”

<https://www.tovana.org.il/article/4700>